

VESTNIK

NOTICIERO

II

1972

XXIII

Vsem borcem toplo priporočamo najnovejše delo, ki je že petindvajseto delo našega zveznega predsednika, pisatelja

Karla Mauserja:

NA OZARAH

je to zbirka najlepših Mauserjevih črtic, raztresenih po različnih revijah in knjigah, ki jih je zbral in uredil prof. Janez Sever ter jih je Slovenska kulturna akcija založila in izdala za 25-letnico našega zdomstva.

VESTNIK je glasilo slovenskih svobodnjakov, vključenih v ZDSPB. Izdaja ga konzorcij. Predsednik Edi Škulj, Ramón Falcón 4158, Suc. 7, Buenos Aires. Ureja uredniški odbor. Naslov uredništva in uprave: Ramón Falcón 4158, Sucursal 7, Buenos Aires.

VESTNIK (Noticiero) es el informativo de los combatientes anticomunistas eslovenos. Editor y redactor responsable: Eduardo Škulj, Ramón Falcón 4158, Sucursal 7, Buenos Aires.

VESTNIK (Noticiero) is the voice of slovenian anticommunist veterans.

Ovitek: arh. Jure Vombergar

Naročnina: Argentina 1.600 pesov, Južna Amerika: enakovrednost v dolarjih, ZDA, Kanada: 3.50 dolarja, Evropa: enakovrednost ameriško-kanadske naročnine. — Za letalsko dostavljanje doplačati 3.50 dolarje.

Imprenta: Talleres Gráficos Vilko, Estados Unidos 425, Bs. Aires (33-7213)

Registro Nacional de la Propiedad Intelectual No. 1.036.986.

VESTNIK - NOTICIERO

1972/II — 20-4-1972

Director: Eduardo Škulj, Ramón L. Falcón 4158, Buenos Aires (7)

Registro Nacional de la Propiedad Intelectual No. 1.036.986

Organización, clave del éxito

Por LUIS V. MANRARA

Hay muchos factores por los cuales la falsa y diabólica conspiración comunista ha logrado avanzar tanto en medio siglo. Hoy concretaremos nuestros comentarios a uno solo de estos factores, basados en los estudios que desde hace diez años venimos realizando, me refiero a la indudable capacidad organizadora del comunismo.

En la conferencia "Metodología comunista para la conquista", que diaté en septiembre de 1966 en el Simposium Internacional sobre comunismo, en la República de Sur Africa, hice el siguiente planteamiento:

Los comunistas pueden perder 100 batallas y sin embargo no pierden la guerra. Nosotros perdemos una sola batalla y perdemos la guerra. Motivos:

Primero: Porque siendo el comunismo una ideología que dirige una conspiración organizada, los hombres pasan, pero la organización perdura beneficiándose de la experiencia que va acumulando. Su única meta es la conquista del mundo, más nada.

Segundo: Porque estando organizados, los comunistas nunca se rinden. Tienen una férrea política de persistencia y cotinuidad.

Tercero: Porque estando organizados, la estrategia comunista es flexible, estando preparados para replegarse cuando les conviene.

Cuarto: Porque estando organizados, los comunistas aprovechan las enseñanzas que se derivan de sus fracasos.

Quinto: Porque estando organizados, y teniendo estudiando lo que deben hacer cuando conquistan una Nación, ningún país dominado por ellos ha podido liberarse con sus propias fuerzas. Ha sido imposible derrocar el régimen socialista-comunista desde adentro.

Gornje misli je izrecno za "Vestnik" napisal voditelj kubanskih emigrantov Luis V. Manrara, ki je v stalnem stiku z g. Otmarjem Mauserjem, tiskovnim referentom ZDEPB.

Bajonet na cev!

Iz knjige „Žalost zmagoslavja“, ki vsebuje poljske vojne in emigracijske pesmi, ki jih je v slovenščino prevedel dr. Tine Debeljak, prinašamo danes eno izmed najbolj krepkih poljskih vojaških pesmi „Bagnet na bron!“ (Bajonet na cev!)

Ko pridrvé zažigat ti dom,
v katerem živiš — tvojo Poljsko;
ko zaženo pred sebe grom;
ko zapodé se z železno vojsko
in ti začno v polnočni uri
s kopitj razbijat na duri:
tedaj iz sanj odpri oči,
pobstavi se pred dver:
Bajonet na cev!
Naj teče kri!

So v domovini računl krivic,
tudi ne zbríše jih tujj peresnik,
toda nihče ji ne odreče krvi:
Iztočimo iz prsi jo in pesmi!
Kaj mar, če kdaj grenkó
kaznjenski kruh si jel,
zdaj temu, ki na Poljsko je dvignil rokó:
V glavo strel!

Umetnik ognja in sre in slov,
peznik, vso žalost z lic!
Danes je verz — strelski rov,
ukaz in klic:
Bajonet na cev! Bajonet na cev!

V trenutkih krize, ko se zavemo zastoja, je treba skrbno raziskati naš zunanji in notranji položaj. Pravi napredek je mogoč samo po naši poti v smislu potencialnih silnic našega bistva, v smeri našega poklica in poslanstva

Dr. Milan Komar, Pot iz mrtvila

ZASLUŽENA KAZEN

Še ne preveč pogosto, pa vendar vztrajno se pojavlja med slovensko emigracijo dovolj značilna in premisleka vredna krilatica, o kateri bo prav, če spregovorimo nekaj besed. Spočela in rodila se je v domovini in se tamkaj širi med narodom. Pridni in zvesti obiskovalci domačih krajev, zlasti iz vrst povojne politične emigracije, jo pa prinašajo v zdomstvo in tu krošnjarijo z njo med znanci in prijatelji.

Ljudje smo po naravi tako narejeni, da za vsako kaznen, ki nas zadene, iščemo greh, ki jo je povzročil. Tako iskanje vsebuje mnogo mistike, mnogo skrivnih virov, ki se človeku razkrijejo šele, ko vztrajno stika za njimi, največkrat pa si jih celo kar sam izmisli in skonstruira, da bi na ta način našel ravnotežje — balanco — med kaznijo in zločinom.

Tako je pri poedincu, podobno je pri družbi, pri narodu. Dogaja se tudi da zločinec za veliko zlo, povzročeno bližnjemu, naprti odgovornost za ta zločin svoji žrtvi, češ, če bi žrtev ravnala drugače, bi do zločina ne bilo prišlo. Vse to so znane stvari, le da o njih malokdaj resno razmišljamo.

Tu in tam vedno bolj pogosto naletiš na človeka, ki ti v razgovoru o strahotah med slovenskim narodom zaključi pomenek s skoraj samo ob sebi umevno pripombo: to smo pač zaslužili, to je (božja?) kazen, ki jo narod mora vzeti nase.

Če za to razlago vsega prestanega gorja zaradi zločinov partizanščine v sedanji generaciji pokažeš smisel ali se s tako sodbo celo strinjaš, ostane stvar v tem smislu rešena in potrjena. Prihodnjič boš najbrž tudi sam uporabil to sodbo, če bo prilika nanesla, in uporabil isto ali podobno krilatico: Saj smo zaslužili. Če nasprotno svojega sobesednika vprašaš, zakaj smo zaslužili, kateri so tisti strašni grehi in zločini naroda, da je moral trpeti in še trpi tako strašne posledice, ga spraviš v zadrego. Opletati začne z raznimi moralnimi grehi in prestopki, z bogokletjem, z brezbriznostjo tistih, ki so imeli, do onih, ki niso imeli — torej socialni grehi. S hinavščino in trdnosrčnostjo ljudi, ki so vedno v cerkvi čepeli in vsa božja pota obletali, pa ostali brezčutni za tegobe svojega soseda, in tako naprej gre obtožba. Vse to je bilo res in ni bilo prav, a to vendar niso taki zločini, ki bi bilo zanje odgovorno skupno občestvo, ki mu pravimo narod.

V Sloveniji ni bilo koncentracijskih taborišč, kakor so jih imeli Italijani, recimo, v Gonarsu ali na Rabu, kjer so v množicah umirali popolnoma nedolžni ljudje. To je bil zločin, pa zanj ni bil poklican na odgovor noben Italijan. Da ne govorimo o nemških taboriščih smrti ali plinskih pečeh, ki presegajo človeško predstavo o grozotnosti zločina. Slovenci niso v gručah streljali talcev, kakor so delali drugi.

V mirnem času so bila medsebojna politična obračunavanja res ostra

in za marsikoga boleča, do prelivanja krvi ni prišlo nikoli, če izvzamemo streljanje ORJUNE v Trbovljah. Toda ORJUNA ni bilo slovensko združenje. Kje so torej zločini, radi katerih so Slovenci zaslužili strahotno nesrečo v našem času?

Zločinstvo se je na slovenski zemlji dejansko začelo s partizanskim posegom v našo zgodovino pod firmo Osvobodilne fronte in pod izključnim vodstvom komunistične partije. Partizani so uvedli sistematično, načrtno ubijanje vplivnih idejnih in političnih nasprotnikov v najtežji dobi tuje okupacije, končali pa so ga z mučniškim pomorom proti-revolucionarnih borcev po končanem boju. To pa je zločin, strašanski zločin, ki daleč presega taborišča in talce tujega gospodarja v deželi. Zavil je ves narod v krvav plašč prelite bratske krvi.

Zgodovinska resnica je to, ki je ni mogoče spraviti s sveta, pa naj jo tovariši sedaj na oblasti še tako skušajo zavijati v laž in prevaro, da bi opravičili, kar se opravičiti ne da. Oguljena rečenica o „izdajalcih“ že zdavnaj ne užiga več in je vredna „pet krav za en groš“. Velika večina naroda ne more biti izdajalec samega sebe!

Obtožba krivde, nepopravljene in nepopravljive, zadeva današnje oblastnike v domovini. Da bi se skrili pred njo, se od neučinkovitih „izdajalcev“ zatekajo k bolj učinkoviti mistiki, češ, da to, kar je nad narod prišlo, je moralo priti po skrivnostni poti USODE, kakor jo je narod zaslужil. Oni so le orodje v dialektičnem razvoju, ki je zgodovinsko nujen. Narod je prišel do sedanjega položaja po svojem zasluženju.

Seveda je ta filozofija iz trte zvita in ne more oprati tistega, kar je pisatelj Narte Velikonja, ki so ga tudi ubili, imenoval „Malikovanje zločina“. Vendar s svojo mistično primesjo lahko meša glave površnim in plitvim ljudem doma in v tujini, in tako dosega svoj namen, zlasti še, če jo širitelji prineso na religiozno polje in razglašajo za božjo kazen.

Slovenska cerkev v Buenos Airesu

Verski spomenik našim žrtvam

Na praznik Kristusa Kralja so slovenski dušni pastirji v Argentini naslovili na svoje rojake vabilo k graditvi slovenske cerkve Marije Pomagaj

Nova cerkev bo versko središče vseh Slovencev v Argentini in verski spomenik našim žrtvam. Stala bo na prostoru Slovenske hiše.

Lansko leto na sveti večer je msgr. Anton Orehar, delegat za slovensko dušno pastirstvo v Argentini, ob veliki udeležbi rojakov blagoslovil temeljni kamen za novo cerkev.

Pri graditvi te cerkve hočemo po vseh svojih močeh sodelovati tudi mi — slovenski protikomunistični borci, da tako počastimo spomin pobitih soborcev.

BOLJ KOT KRI VEŽE DUH!

Naš zvezni predsednik, pisatelj Karel Mauser je na pozdravnem večeru pri Sv. Vidu v Clevelandu gostom iz Slovenije, ki so prišli k blagoslovitvi slovenske kapele v Washingtonu, spregovoril naslednje besede:

„Po različnih potih hodimo. Na različne načine trpimo in se veselimo. Ni samo kri, katera nas veže. Bolj kot kri veže duh, ki je na večnost pripet, ki ga ni mogoče vkleniti v nobene verige, ki mu niso nobene višine previsoko in nobene globine pregloboke. Zavoljo njega smo lahko prav tako svobodni vrh visoke gore kakor na dnu najbolj temne ječe. V tem duhu se lahko srečavamo vsak dan. In to je velika milost. Zakaj vedno je le duh tisti, ki veže, kar daljave ločevajo. V svoje duše in v svoja srca lahko spravimo vse, kar nam je ljubo. Ne samo svojega doma in svoje domovine, marveč ves svet in vsa pota in vse, kar človeka dviga in plemeniti: hrepenenje po pravici, hrepenenje po svobodi, po ljubezni in po miru. V tem je lahko bogat vsak, naj živi kjerkoli.“

Svoj govor pa je pisatelj Mauser zaključil s temile besedami:

„Kmalu se boste vrnili v svoje vsakdanje življenje, katero ste pretrgali za nekaj dni. Spet bodo tekli vaši dnevi svojo pot. Eno pa bo ostalo: srečanje z mnogimi ljudmi in z mnogimi vtisi. Pa je tako, da vsak človek od svojih srečanj odnese nek spominček kakor odpustek z romanja. Lepo ga je pozneje kdaj vzeti v roke, se zamisliti, obnoviti vse, kar je nanj vezano ter ga spet spraviti.“

„Želimo, da bi v veselju in zdravju prebili še te ure do odhoda in se srečno vrnili v svoje domove in k svojim družinam. Upam, da vam spomin na ameriško Slovenijo ostane lep. — Bog z vami vsemi!“

SLOVENSKO ZAVETIŠČE JE ZADEVA VSEH SLOVENCEV

O Slovenskem zavetišču, ki se gradi v Argentini (Martín Fierro 4262, Barrio Peluff, San Justo) smo že pisali. Pa je potrebno, da še pišemo in prosimo vse rojake, zlasti še vse protikomunistične borce, da podprejo z denarjem te važno ustanovo. Odbor zavetišča se je pogumno lotil velikega dela. Silna draginja, ki je v zadnjih mesecih nastala v Argentini, je odbornike zavetišča postavila pred težko vprašanje, kako kriti zvišane gradbene stroške in vračati dolgove. Bodimo velikodušni in pomagajmo, da se zgradi dom za naše potrebne rojake!

Dvignite, orli!

Očetu besedila najboljše slovenske koračnice dr. Evgenu Lampetu in njegovim ob 80-letnici I. katoliškega shoda v Ljubljani.

Smo v letu, ki nas bo skorajda sleherni teden ali mesec spominjalo na divjaško pobijanje vodilnih slovenskih mož in mučenje najbolj preprostih rojakov pred tridesetimi leti, ko se je Osvobodilna fronta po nalogu Komunistične stranke odločila za likvidacijo vsega, kar ji ni hotelo pokorno služiti.

Takrat se sploh ni bilo mogoče primerno spomniti petdesetletnice prvega katoliškega shoda, ker je poleg tuje soldateske na naši zemlji strahotna zavest, da je brat začel pobijati brata, končavala v vprašanju: kako je mogoče, da je med Slovenci prišlo tako daleč? Rodovom za nami je bilo zelo težko razlagati tedanje stanje vse do nedavnega. Zdaj počasi počasi sami uvidevajo, kako se v komunizmu take ali take oblike rojevajo na vsem svetu poklicni morivci, teroristi, ki poslušno izvajajo, kar jim koristi svetovnega komunizma narekujejo. Vprašanje slovenskega spopada s komunizmom tako že daleč ni več spopad samo dveh gledanj: demokratskega izživljanja naroda v polni svobodi in komunističnega v senci terorja ene same politične stranke, ampak golo dejstvo: ali bo narod kot narod obstal, ali pa bo izginil v poplavi breznarodne družbe. Slovenskemu odporu proti komunizmu je tako priključiti nepopisne žrtve vseh slovanskih narodov, pa Korejcev in Vietnamcev, Špancev in novo nastalih afriških narodnih držav, pa Kubancev in vseh latinskoameriških držav.

Zato pa tudi naš odhod iz domovine, naše neomajno stališče nasproti komunizmu danes postaja bolj razumljivo vsej mladini v zdomstvu. Je to sicer prednost, ki nam jo je čas sam prinesel, je pa tudi obveza, da se dedanje naše delo v tej smeri ne izgubi v vsakdanjih frazah, v cenenih odgovorih na vprašanja ali pa celo v rezkem odklanjanju pojasnjevanj, češ kaj pa ti to razumeš.

Trideset let je preteklo, odkar smo se mi znašli v fronti proti komunizmu. Trideset let je že dolga doba. Nikdar pa ne bo tako dolga, da bi pozabili na načela, na žrtve. Je pa v teh tridesetih letih čas tudi prinesel nove načine boja, drugačne prijeme kot prej, pokazal pa tudi na ranljive strani v komunistični skupnosti.

Ne vemo, če se bodo v domovini mogli in smeli spomniti osemdesetletnice prvega katoliškega shoda. Tudi ne, ali bo še tako skromen spomin obstal v toplih besedah o vlogi katoliške Cerkve v našem narodu, odkar se

je prav z Leonom XIII. tako tesno naslonila na večni Rim. Morda se bodo našli posamezniki — iz prejšnjih generacij ali mlajših rodov, ki jim bo obletnica spomin na politično vseobsežnost nekdanje večinske stranke in vseh velikih mož, ki so gradili in ustvarili politično hrbtnico narodu za celih petdeset let in še več. Naj bo že spomin tak ali tak, v vsakem bo stvaren zaključek: Slovenci smo našli rešitev za svoj narodni obstoj v Prešernu in Slomšku, narodnih taborih in katoliških shodih, iskali najboljša pota v času med prvo svetovno vojno in po njej, reševali slovenstvo v prvi Jugoslaviji in dvigali narodno zavest. Znašli smo se tudi v komunistični revoluciji, torej moramo tudi danes najti pot, ki nas bo povedla v nadaljni obstoj sredi svobodnih evropskih narodov.

Stvarnost pa je: današnja komunistična Jugoslavija ima za seboj daljše življenje kot prva kraljevska Jugoslavija. Več rodov je zrastle v njej kot prej, več misli se je rodilo, več izkušenj, pa tudi več škode in narodovega trpljenja. Danes ni več vojne, v kateri bi se mogli spet spoprijeti z orožjem s sedanjimi mogotci. Proti več ali manj enotni skupnosti vodilnih plasti komunistične skupnosti je treba nastopiti z več ali manj enotno miselnostjo vsega demokratskega duha, ki smo ga Slovenci v zdomstvu, zamejstvu in v domovini sposobni. In kakor komunistična partija izrablja večjo ali manjšo enotnost proti njej usmerjene skupnosti, tako se moramo tudi mi odločiti za izrabo vseh razpok, navskrižij in trenj, do katerih danes slovenski svet v komunističnem objemu še ni mogel jasno in kompaktno nastopiti. Zaradi policijskega režima, ki bo zadnji popustil, in še to tik pred koncem.

Če že popolnoma zavoženi gospodarski sistem tira današnjo komunistično slovensko vladno iz ene krize v drugo; če se vedno bolj in bolj mladina odtuja od izrabljenih fraz in vedno istih figur, potem naš doprinos k rušenju režima in odpiranju razpok pa povečanju dvomov nad vsem konceptom sedanje domovinske oblasti obstaja slej ko prej v odločnem poudarjanju:

odpuščamo vse zločine, a pozabili jih ne bomo. Predvsem ne, dokler se našim mrtvim ne vrne čast, dostojen pogreb, živim pa prizna, da so se na drugi strani borili za svobodo slovenskega naroda. Če je namreč Ozna iz gospodarskih razlogov bila prisiljena dovoliti nemškimi državljanom iskanje mrtvih po slovenski zemlji, potem je najmanj kar moremo pričakovati, da bo isto dovolila slovenskim materam in očetom.

Vemo, da je na partizanski strani padlo neizmerno veliko silno idealnih mladih ljudi, ki jih je za seboj potegnila komunistična propaganda, najsi bo na Gorenjskem, Primorskem, Štajerskem ali Dolenjskem. Trpljenje svojcev le-teh, ki so ga morali prestajati vsa leta komunistične vlade v spoznanju, da njihov sin ali hči prav gotovo nista izgubila življenja za dosego komunistične diktature, mora nekoč roditi plačilo: iz krvi tako darovanih življenj bo vzbrstelo novo življenje v svobodi, ki so jo zapeljani pobiti sanjali.

Vemo, da bodo na komunistični strani nekateri vztrajali do konca. Zanje ne preostaja drugega, kakor z našim škofom dr. Rožmanom moliti. Moliti za zdravo pamet, kakor je Plečnik napisal na spomeniku padlim v neki slovenski vasi.

Vemo pa tudi, da je komunistična revolucija z naše strani zapopadena mnogokrat samo v enem imenu, enem priimku. Zato se moremo zavedati, da je v podobi pobitih študentov Emmra, Kiklja in Župca zapisana smrt vseh drugih študentov, v Praprotniku vseh gospodarsko-finančnih usposobljenih rojakov, v Ehrlichu dolga vrsta njemu zvestih Stražarjev, v Peršuhu legija slovenskih fantov, v Kukoviču postrojene vrste policije, v Natlačenu pa ves pojem slovenskega demokratičnega življenja.

To je bila krvava petdesetletnica prvega slovenskega katoliškega shoda. Ob osemdesetletnici je naš pogled uprt naprej: nikdar in nikoli ne smemo doživeti sramu, da bi naši otroci, če jih usoda zanese na obisk domovine, ne znali pred svojci, sosedi, rojaki braniti in zagovarjati stališče vedno pravilnih načel obstoja slovenskega naroda. Sleherni mlada kri, ki s svojim obiskom v domovini, katero mora spoznati, povrne nekaj življenjske sile svojim najbližjim: pozdravljena! Vsaka, še tako drobna beseda in misel, ki bo umela utrditi vero v slovenstvo, pozdravljena! Vsako dejanje ki bo odmevalo v srcu njej enakih, je nov kamen k graditvi nove Slovenije, je širjenje razpok v režimu, je vdor zdravega duha v prostore, kjer tudi zdrav duh živi, pa se še ne upa planiti na dan.

Biti samo protikomunist, je premalo. Moramo biti proti komunizmu z novo, večjo idejo. Življenje v tujem svetu je naše pojme o odklonu komunizma poglobilo, v naši mladini pa že z njenim načinom življenja utrdilo — boj proti komunizmu je boj dveh različnih pogledov na svet.

Osemdesetletnica katoliškega shoda je pred nami. V člankih in govorih se bodo vrstila imena velikih mož. Morda ne vseh, ker je res človeško, da včasih pozabiš na tega ali onega, ali pa ne poveš, ker so te pač samo nekaj imen naučili.

To navajanje imen prepuščamo drugim, ker vemo: imena so bila, so in bodo. A za slehernim stoji brezimni neznani slovenski človek, mož ali žena, oče ali mati, otroci, ki drže slovenstvo od tedaj naprej, ko je prvi stopil na današnja tla domovine. V teh brezimnih junakih je življenje slovenske krvi, nje rast in procvit, nje lepša bodočnost.

Zato pa ob osemdesetletnici: pozdravljen neznani rojak, ki se ne mešiš za oblast in režim, pa držiš slovensko plamenico visoko v nebo, da njen plamen objema vse tvoje rojake po vsej Sloveniji brez meja.

Buenos Aires, 16. aprila 1972

Mir in pravičnost

Stari narodi so poznali izrek: „Če hočeš mir, se pripravljaj na vojno“. Premnogi politiki sedanjega časa so o veljavnosti tega izreka prepričani tudi danes v atomski dobi. Vojaška skladišča so polna smrtonosnega orožja. To lahko verjamemo, da ga noben državni voditelj ne bi hotel lahkomišelnou uveljaviti za dosego nekih ciljev; toda vsi državniki so prepričani, da bi do vojnih spopadov v širokem obsegu že davno prišlo, če bi se vodilne države ne oslanjale na nakopičeno orožje.

Sv. oče Pavel VI. pa je drugačnega mnenja. Za letošnji svetovni dan miru je dal „ljudem, ki razmišljajo, ljudem, ki delujejo in vsemu človeštvu, ki bo živelu v letu 1972“ za geslo besede: „Če hočeš mir, delaj za pravičnost.“

To geslo je dobilo svojo potrditev zlasti v nedavno indijsko-pakistanski vojni. Če bi oblasti Zahodnega Pakistana bile pravične do prebivalstva v Vzhodnem Pakistanu in mu dale avtonomijo, ki si jo je prebivalstvo želelo, bi ne bilo prišlo do upora, do množičnega bega v Indijo in do vojne. Mir se poraja v pravičnosti, kakor tudi pristna pravičnost lahko uspeva le v miru.

V poslanci za letošnji svetovni dan miru začenja sv. oče svoje razmišljanje z besedami: „Za nas je beseda mir vrhunski pojem, saj je mir bistvena in osnovna dobrina, ki omogoča civilizacijo, napredek, red in bratstvo v svetu.“

Ni miru brez pravičnosti

So nekateri, ki mislijo, da je za ohranitev miru dovolj, da se ohrani red v družbi za vsako ceno, tudi za ceno policijskih metod, koncentracijskih taborišč in sodnih procesov. Na takem miru je bila zgrajena fašistična Italija ali nacistična Nemčija, na tak mir se opirajo razni desničarski režimi, na takem miru slonijo vse levičarske diktature.

Toda mir brez pravičnosti je lažen mir, saj nosi v sebi klice bodočih prevratov, državljanskih vojn in medsebojnih obračunavanj. Kjer vlada rano razločevanje, kjer državljani ne morejo v resnični svobodi izpovedati svojega verskega prepričanja, kjer majhna skupina bogatašev izrablja neurejene gospodarske razmere za izkoriščanje širokih ljudskih slojev, tam kljub navideznemu redu podtalno vre in se pripravljajo dogodki, ki bodo ta lažni mir odpihnil in dali prosto pot prevratni nasilnosti, preko katere si bo pravičnost skušala najti v družbi mesto, ki ji gre.

Simboli pravičnosti

V zapadnem svetu je pravičnost upodobljena na trojen način. Najprej ima trak prek oči. To naj bi pomenilo, da pravičnost ne sme poznati ozira na osebe, da mora odklanjati vsako zapostavljanje in da ne sme biti podkupljiva.

Drugi simbol je tehtnica. Dobrine tega sveta je treba namreč pravično razdeliti med ljudi in med narode. Pri tem ne gre le za zaklad zemlje, temveč tudi za oblast in družbeno odgovornost. Vsak posameznik in vsak narod imata pravico do življenja, obstoja in stvarnega deleža pri razvoju narodnega občestva ter mednarodne skupnosti.

Pravičnost ima nadalje v rokah meč. Pravičnost ni dar, ki je že dan ljudem na voljo, ampak si ga je treba šele priboriti. Ni zato dovolj, da jo razglušamo po raznih mednarodnih ustanovah in jo vključujemo v ustave. Pravičnost se rodi ne na ministrskih sejah in ne na političnih sestankih in tudi ne na mednarodnih zasedanjih kot je npr. vsakoletna skupščina Organizacije združenih narodov. Sami smo priča, koliko resolucij je bilo v teku let na teh skupščinah v obrambo človeških pravic že sprejetih, pa potem ne uveljavljenih.

In to se dogaja, ker je pravičnost učinkovita le tedaj, če se poraja spodaj; najprej se mora roditi v slogi, ki povezuje posamezne družine, potem mora harmonija zoreti po šolah, nato mora iz tovarn in pisarn izginiti duh sovraštva in prepirov; šele iz teh osnov lahko pravičnost nastopi svojo zmagovito pot v družbene vrhove.

Ni pravičnosti brez miru

Toda pravičnost ni vse. Zahtevati prav do kraja svoje pravice, pa pri tem ne upoštevati pravic drugih posameznikov ali družbenih slojev ali narodnostnih skupin, lahko privede do uničenja pravic ali do nastanka krivične družbe. V njej zavlada zakon džungle, kjer se uveljavi pravica tistega, ki ima oblast ali večjo moč, bodisi gospodarsko, razredno ali politično.

Tako do skrajnosti uveljavljena pravičnost lahko postane vrhunska krivica, kot to pove že izrek starih Rimljanov: „Summum ius — summa iniuria.“

Biti pravičen in delati za pravičnost

Da se bo v svetu uveljavila krščanska pravičnost, ki temelji na evangeliju, je potrebno najprej oporekati samemu sebi in doseči zmago nad samim seboj. Vrniti se moramo k zelo pozabljenemu pojmu odpovedi, ki predstavlja središče krščanske misli. Sveto pismo imenuje to misel „modrost od zgoraj“ (Jk 3, 15). Ta „modrost“ temelji na ljubezni. In pravičnost — kot mir — je sad te ljubezni.

Obenem pa je treba delati za pravičnost. V naših dneh dajemo pravičnosti točno določen in omejen pomen. To se pravi: pravičnost nam pomeni dati vsakemu, kar mu gre. Ta pojem pravičnosti se zelo razlikuje od onega v sv. pismu.

Za svetopisemski izraz „pravičnost“ je značilna zvestoba zavezi, ki jo je Bog sklenil z izvoljenim ljudstvom. Človekova zvestoba naj postane podoba

božje zvestobe do ljudi in človekova pravičnost naj bo odsev božje pravičnosti.

Vsak kristjan, vsak človek dobre volje je tako razpet med dve dolžnosti: delati mora za mir, kar mu nalaga dolžnosti ljubiti vse ljudi kot brate in pospeševati mora pravičnost, kar zahteva dosledno podporo tistim, ki so žrtev krivic. Ko se bori za pravičnost pa se ne sme predajati nekim sanjarskim utopijam ali samo časnemu mesijanstvu, ki onostranosti ne jemlje v poštev. Borba za pravičnost nujno vključuje krepost upanja in ljube ni. Brez tega bomo imeli na svetu ali lažni mir ali lažno pravičnost. Eno in drugo pa človeka ne more resnično osrečiti.

-jk

Branko Bojanšek

Nova doba z novim grbom

Nova doba z novim grbom,
res slovenskim,
v zarji slave vstaja, bratje,
nad združništvom plemenskim!
Pojmo, vriskajmo ji v tej
veličastnosti kot svatje!
Zdaj smo bratje bratom Srbom,
ne z imenskim
zvokom, marveč z vsem pomenskim
smislom gnezdo svojih vej, —
brez tlačanstva odsorej!

Neodvisen dom, država, —
ne več koča
tuja bo vezala srečno
nas kot mati kraljujoča
z žezlom naših šeg, postav
svojemu zaródu večno,
koder teče Sava, Drava,
Kolpa, Soča,
Mura, nas oklepajoča, —
tam od ogrskih planjav
do furlanskih trt in trav!

Gospa sveta v stari slavi,
v novem soju
z vojvodskim prestolom vstaja
nam po tisočletnem boju
izpod vsegermanskih nog
ter nas v plodno skupnost spaja
v novi narodni državi,
da v pokoju
se razmahne v vsem razvoju!
Zdaj priznal bo krog in krog
nas ves svet in ne le Bog!

Od Celovca pa do Trsta
čez Gorico
bomo naš svet razmaknili
z našim žezlom in pravico,
čez slovenske zemlje raj,
da bi v njem vsi eno bili.
Ne več zožen kakor krsta,
zroč v krivico
z rosno, žalostno zenico,
cel naš dom postani zdaj, —
neodvisen vekomaj!

Turjaški grad

Zadnji članek, ki ga je v svojem življenju napisal ustanovitelj našega "Vestnika" pok. svetnik Karel Škulj, je bil po vsej verjetnosti „Turjaški grad“, ki je bil objavljen kot uvodni članek v dvojni številki „Slovenske besede“ v mesecu juniju 1958 — torej en mesec pred njegovo smrtjo. S tem člankom je hotel pokojni svetnik počastiti junaške vaške stražarje. Ta članek ponatiskujemo danes v Vestniku v spomin na pokojnega svetnika Škulja in v spomin na začetke vaških straž pred tridesetimi leti.

Kdaj bi mogel misliti, da ti bom pisal posmrtnico, ti veličastni turjaški grad, najslavnejši med vsemi gradovi v Sloveniji že prej; a sedaj po letu 1943 gotovo glavni nosilec velikih dogodkov največje nesreče slovenskega

naroda. A za to svojo zgodovinsko čast si moral dati samega sebe, da le še v razvalinah živiš in nam govoriš o pretresljivih dogodkih. Kako nekako čudno sem jaz povezan s teboj.

Komaj sem zlezel iz območja svoje rodne vasi Ponikve, že sem te začuden gledal in vsrkaval prve mogočne vtise tvoje zunanosti, ko sem že prej tolikokrat poslušal tvoje pretresljive zgodbe. Vse sem verjel, kako ne, saj kar je prišlo iz tvoje notranosti, je bilo vse čudovito. Mimo naše hiše so drdrale lepe turjaške kočije, kakršnih ni bilo nikjer, z mogočno gospodo, ki nas je že po svoji zunanosti kar prevzela. Ko smo se otroci igrali ob cesti nas je iz naših iger zbudil ženket visokih turjaških konj, ki so nosili lepe jahalke s klobukom na glavi, z bičem v roki, sedele so pa le na eno stran konja, drugače kot moški. Ob večerih so nam naši domači pripovedovali, ko smo ličkali koruzo ali luščili fižol, o globokih ječah v turjaškem gradu, kjer so v mukah umirali kmetje, naši pradedje, podložniki turjaške graščine. Pripovedovali so tudi, o dveh v gradu shranjenih nagačenih glavah turjaških grofov, katerim so pred več stoletji Turki v vojski odsekali glave. Slišal sem tudi, da je v gradu cela cerkev, kamor ljudje hodijo k sveti maši. Polna cerkev jih je vsako nedeljo. Grozne reči o ječah, o tistih dveh glavah, zdaj pa še o božji cerkvi s svetniki, kako nas ne bi vse to, zlasti otroke prevzelo. Kadar sem grad oddaleč gledal, rastle mi je do njega spoštovanje in strah.

Leta so prešla in turjaški grad me je sprejel v svojo čudovito cerkev, kjer sem celo rojakom pridigal, pa še zmerom z nekim skrivnostnim strahom in spoštovanjem. Leta 1926 pa so me pripeljali v turjaški grad kot ranjenca v avtomobilski nesreči, in sem nekaj tednov tam užival gostoljubje graščaka Auersperga in grajskega župnika Hitija. In ko smo študentje iz Dobropolj, Velikih Lašč in Ribnice v letih, ko še ni bilo železnice iz Ljubljane v te kraje, peš hodili domov na počitnice, kako me je prevzel pogled z višine nad Škofljico na prelepo romantiko turjaškega gradu, okoliških hribov, vasi in mogočnih gozdov.

Vsi ti prelepi spomini, ki so me vedno navezovali na turjaški grad, so me še bolj navezali nanj s tragedijo slovenskih vaških straž v dnevih od 12. do 20. septembra 1943 ravno v tem gradu. Dogodki so se odvijali tako, kot da sem tudi jaz zapisan v poslednjo legijo smrti turjaškega gradu.

Preko Svete Ane pri Ribnici smo že v zadnjih urah 12. septembra prišli v Dobropolje, od tam naprej pa sem z vozom hotel v Ljubljano, toda k sreči so nas pred Turjakom naši legionarji opozorili, da je prehod v Ljubljano nemogoč. Za nami so bili že komunisti iz Velikih Lašč, zato smo zavili v grad. Oh, takratni turjaški grad! Zdel se mi je kot Wallensteinov vojaški tabor. Oddelki Vaških straž z Dolenjskega in Notranjskega so se kar sipali vanj. Vsak trenutek novi gostje, bilo nas je okrog sedemsto. Pa vse v petju in v nekakem slavnostnem razpoloženju. Kar s konjakom so me

fantje sprejeli. Zalog živil in streliva je bilo obilo. Pa se mi kar ni dalo ostati, Graščak me je vabil in nudil svoje prostore za počitek, češ! — Dokler se nevihta ne preleti, četudi z bolno nogo od padca na skalo ob prehodu Velike gore, pa peš in v hrib, sem le odšel iz gradu že v mraku v Zapotok. Obrambna posadka v gradu je namreč bila sestavljena le iz borcev. Civilistov sploh ni bilo. Imel sem tudi dolžnost iti v Ljubljano, zato nisem mogel ostati v gradu. Za posadko je bil itak določen izpad, zato je bilo slovo kratko. Drugi dan sem slišal napade iz Zapotoka na grad. In ravno grof Karel Auersperg je poveljeval metalcem min.

V nedeljo, 19. septembra, ko so odnesli iz gradu mrliče in odgnali vrste zvezanih vaških stražarjev, je grad turjaški izgubil pravico do življenja, podrt v razvaline iz italijanskih topov z italijanskimi topničarji. V službi in po povelju slovenskih komunističnih tolp so padale italijanske granate na turjaški grad.

Petnajst let je od takrat. Mnogo se razpravlja, kaj je bilo vzrok padca turjaškega gradu in uničenja toliko slovenskih borcev. Kaj se ne bi moglo obiti te tragedije, ki se je razvila iz turjaškega gradu preko Lašč, usmrtilcev dr. Kožuha, sodnika Zalokarja in drugih, mimo kočevskega sodnega procesa do Mozlja, kjer počivajo žrtve — kaplan Malovrh in drugi. Se ni moglo izbrati manjše zlo z rešitvijo posadke z izpadom? ... Vse to lahko rečem kot csebna priča začetnih dogodkov v Turjaku in pohoda v Ljubljano v torek zvečer, vse to se bo odvijalo polagoma do vedno večje jasnosti. Odvijalo pa se bo iz roda v rod tudi vedno jasnejše v zgodovini našega naroda veličina junaštva slovenskega fanta in moža, ki sta prostovoljno šla v prve vrste za domovino in slovenski narod, ne na večjih bojnih poljanah, ampak v obrambo slovenske vasi, ki so glavni stebri slovenskega ljudstva. V teh vaseh rastejo krepki junaki in močni značajji, takj kot so bili branilci turjaškega gradu, katerih spomin nikdar ne bo zatonil, marveč raste že v mednarodno slavo in veliki zgled drugim narodom.

Obhajamo jubilej, petnajstletnico, ko še ne moremo v Turjak, da bi tam počastili kraj te borbe toda prišli bodo dnevi, verujemo v to, bratje Slovenci, ko bo Bog po svojih izvoljencih očistil našo domovino in jo spet izročil poštehemu slovenskemu ljudstvu. Tedaj se bo bo naš narod zbral na skupno delo in prvo bo: očistiti domovino strahotnih madežev in sramotnih pečatov sledov gospodovanja samega satana — komunizma. Tedaj prideš na vrsto tudi ti, turjaški grad. Ne morda, da se dvigneš nazaj v nekdanjo veličino, pač pa se bo na tvojem mestu dvignil božji hram z vašimi imeni, velike žrtve turjaške tragedije ob strani Kraljice, ki ima ob nogah strto satanovo glavo. Tvoji kamni bodo sestavljali ta božji hram in od takrat boš služil večnemu gospodarju, dal mu boš svoj dvor in branil sveti dom, ponovno tako slavni turjaški grad.

Ob dravskem mostu maja 1945

Ta odlomek je vzet iz rokopisa, ki je že končan in ga avtor pripravlja za ratis v knjigi z naslovom "Na dolgo pot". V nji bodo opisani resnični dogodki, kakor jih je pisatelj doživljal na svoji štiriletni begunski poti iz domovine v tuji svet. Delo obeta obogatiti zdomsko literaturo z edinstveno begunsko snovjo; ta sestavek je vnaprejšnje opozorilo na prihajajočo knjigo.

...Potem smo spet skupno nadaljevali še preostali košček poti proti dravskemu mostu. Približali smo se mu kak streljaj ali dva, a vožnje nismo mogli nadaljevati. Pojavili so se reditelji, ki so očitno imeli nalogo preprečevati naval na mostu, da bi se nazadnje čisto ne zamašil. Kakšna oblast je prevzela skrb za red in načrtno spuščanje vozil in ljudi na most? Bil je angleški oficir, ki se je bil s četico vojakov zasedbene armade na tanku pripeljal in prevzel okupacijsko oblast. Civilni in vojaški predstavniki beguncev in slovenske narodne vojske so takoj navezali stike z njim, mu podrobno razložili položaj in prosili za azil in zaščito.

Po navodilih rediteljev smo s ceste zapeljali na obširno zemljišče, na enem delu podobno sadnemu vrtu, na drugem travniku. Tamkaj je že bilo vse polno ljudi in vozov. Naša "barka" se je postavila v vrsto z drugimi vozili, da bi tam mirno dočakala trenutka, ko se bo reklo: naprej! Zdelo se je, da bo čakanje dolgo, kajti na zelo dolgem zavoju ceste proti mostu, ki ga je nam bilo z nekoliko vzvišene lege razločno videti, se je vse trlo prometa, skupin ljudi, živine in vozov, oddelkov nemške umikajoče se vojske, majhnih vojaških avtomobilov, velikih kamionov in tovornjakov, domobranskih skupin, pa spet beguncev in njihovih vozil. Ni bilo Angležem lahko delati red, kakor je bilo to lahko z naše pozicije ugotoviti; po celo uro in še dalj se na cestji ni nič ganilo in nikamor premaknilo. Kadar pa se je premaknilo, se je po kratkih minutah spet ustavilo.

Videč, da je do naše vključitve v begunski tok na cesti časa na pretek, sem se nekoliko ozrl okrog, da bi morda našel kaj znanih ljudi. Nisem se dolgo ogledoval, ko zagledam ono skupino od Sv. Ane na Ljubelju, le da je sedaj bila večja. Poleg vodilnih begunskih civilistov so bili tam tudi visoki domobranski oficirji. Vsi so gledali predse zamišljeni in zaskrbljeni, več so molčali kot govorili.

Na vprašanje, kako je angleški komandant pri mostu reagiral na njihovo prošnjo za sprejem v varstvo in oskrbo beguncev iz Jugoslavije, sem zvedel, da je odgovoril pozitivno. Glede oboroženih skupin v vojaških uniformah je bilo njegovo stališče, da jih bo angleška vojska onstran mostu razorožila, potem pa vzela v zaščito. Kaj drugega v tem oziru ni bilo mogoče pričakovati, so pojasnjevali.

Mnogo in premnogo se je govorilo in pisalo takoj takrat in v naslednjih dneh in tednih, še več pa kasneje po begunskih taboriščih in izven njih, o teh prvih stikih civilnih in vojaških beguncev s predstavniki angleške zasedbene vojske. Mnogokateri slovenski begunec se je o tem kritično izražal, dolžeč navzoče člane Narodnega odbora pomanjkljive priprave za to nalogo, ali celo nesposobnosti, vojaškemu vodstvu domobrancev pa je očital, da je Angležem nepravilno predstavilo slovensko vojsko. Jaz nisem imel s temi akcijami in stiki nobenega opravka, le sledil sem jim. Nikoli nisem obsodil nikogar, ki je imel opraviti z angleškimi okupacijskimi oblastmi, če ni dosegel, kar se je od njega pričakovalo. Z redkimi izjemami so bili Angleži zvesti podporniki komunistične revolucije v Jugoslaviji, sodelavci in zavezniki Titovega režima ter kot taki protikomunističnim borcem, še bolj pa borcem zoper komunizem v uniformi, dosledno in skrajno nenaklonjeni. Kdor ta osnovni dejavnik spusti iz vida pri ocenitvi razmerja med begunci in angleško zasedbeno oblastjo, kaj lahko postane iz stvarnega kritika nestvaren obrekovalec.

Nekateri so iz zlih posledic sklepali na zgrešene vzroke, češ, če bi bili odgovorni možje takoj od začetka napravili to in to tako in tako, bi do tega in onega ne bilo prišlo. Taki ljudje ne pomislijo, da je lahko biti moder in celo „kunšten“, kadar imaš celotno sliko razvoja gotovega dogodka pred seboj na dlani, ni pa lahko, mnogokrat je nemogoče, predvidevati vnaprej, kaj se bo zgodilo in kako zlasti še, če imaš opraviti s perfidno oblastjo. Krivico delati je neskončno lažje kot krivico trpeti.

Kdor je tedaj nosil odgovornost, je bil postavljen pred dovolj ogromne naloge, katerih zadovoljivo reševanje bi bilo težko izvedljivo celo med polnega zaupanja vrednim ljudmi in oblastmi, ki bi bile prijateljsko razpoložene pri iskanju izhodov iz nastajajočih situacij. Dovolj pa je znano, da so činitelji angleške zasedbene oblasti zastopstvu domobrancev in beguncev v obraz zatrjevali in obljubljali rešitve, o neresničnosti katerih so takrat že vedeli in so imeli pripravljene načrte, da jih izvedejo v popolnem nasprotju z obljubami in zagotovili. Koliko jih je bilo ta čas med nami, ki bi bili nagnjeni dvomiti v resnicoljubnost angleških uradnih predstavnikov? Ker so ti vedoma in namerno varali poštene ljudi, pade le neznamen del krivde na slovenske zastopnike, češ, da so bili preveč zaupljivi in lahkoverni. Pa tudi to se je moglo videti šele post factum, ne prej, da bi jih bilo mogoče opozoriti, naj bodo previdni. Od trenutka, ko so slovenski možje prvič stopili pred angleškega oficirja pri dravskem mostu, do nastopa dr. Valentina Meršola pred maršalom Alexandrom v Vetrinju nekako mesec dni kasneje, se je v slovenski zgodovini odigralo poglavje, ki bo resnico iščočemu zgodovinarju belilo glavo, koga naj med vodilnimi ljudmi po pravi obremenitvi z obtožbo opustitve priložnosti ali napačnega ravnanja v onih usodnih dneh.

(Sonce se je bilo že močno nagnilo proti večeru, a še vedno smo sedeli

v travi in se greli v sončnih žarkih, za tisti letni čas kar pošteno toplih. Vsaj sonce je bilo toplo, ko je bilo vse drugo okrog nas in v nas hladno, kar mrzlo! Zdaj tega zdaj drugega iz družbe je prišel kdo iskat. naj gre urejevati in mirit razburjene duhove, kjer se je zataknilo. Drugi smo gledali scenerijo na nasprotnem, levem bregu Drave. Cesta onkraj mosta zavije ostro na levo, potem se pa v velikem loku obrne v klanec proti desni in teče po hrbtu vzpetine proti bližnjemu gradu. Sonce je bilo takrat že toliko nizko ob zapadnem obzorju, da je bilo razločno videti iz ozadja razsvetljene silhete junaških fantov slovenske vojske, kako so snemali s sebe orožje, odpenjali pasove z municijo in ročnimi granatami, ter vse odlagali na občestni parobek. Odrejeno je namrč bilo, da gredo domobranci prvi čez most, radi česar smo bili civilisti obsojeni na tako neskončno čakanje.

Ne gredo mi prav v besedo občutki ob gledanju one silhete pri odlaganju orožja. Marsikaj je čas že zabrisal, a ena misel mi je ostala trdno v spominu iz opazovanja senčnih obrisov na vzpetini na Dravo. Dolgo so se brez presledka pomikali, odmetavali orožje in izginjali za gozdičem. Bila je misel, da orožje tu predano v angleške roke, ni v boju nikoli bilo premagano. Če bi bilo v domovini odločalo orožje, pogum in zvestoba, bi tisti dan ne vladali v Sloveniji komunisti, in bi v vladni palači v Ljubljani ne sedeli Kidriči — ne tedaj ne nikoli pozneje. Toda odločilo ni orožje. Usoda naroda se ni krojila po njegovi volji, pač pa po kupčijah med mogočniki v Teheranu in Jalti. Če bi se bila krojila po volji velike večine naroda in njegovih legitimnih zastopnikov, ki so dne 3. maja — komaj 10 dni poprej — spregovorili njegovo voljo na Taboru v Ljubljani, bi bili ti junaški fantje pognali partizanske "brigade" nazaj v gošče, razbili komunistični glavni stan v Beli krajini in v Rogu in skrbeli za red in mir. Toda šlo je po volji Stalina, ki je na Jalti okoli prsta ovijal na smrt bolnega Roosevelta in politično ter vojaško onemoglega Churchilla. Zato ti fantje sedaj izročajo nepremagano orožje v roke armade, ki so jo vedno imeli za prijateljsko, zavezniško in se nikoli niso proti nji bojevali.

Še na misel ni prišlo ne meni in verjetno nikomur drugemu med opazovalci, ki so bili priče oddajanja orožja, da bodo ti fantje in možje za svojo vero v veljavnost mednarodnih zakonov in za svoje zaupanje v moralno integriteto svojih bodočih varuhov in zaščitnikov tako kruto ogoljufani.

Končno smo vendar prišli tudi mi na vrsto, se zlili v živi tok beguncev na cesti, dosegli še tik pred mrakom dravski most, ga brez ovire prekorali in zavili v klanec na drugem bregu Drave. Toliko je bilo še svetlobe od vzhajajoče večerne zarje, da smo videli čisto razločno kupe orožja ob cesti, odloženega po diktatu mogočnih, ki barantajo za male narode in jih prodajajo, kadar je treba ščititi lastno kri. Vae victis! Gorje premagancem! Tistim pa, ki so bili 'premagani' za zeleno mizo mogočnjakov, desetkrat in stokrat gorje!

Sramotno postopanje

s kanadskimi Indijanci v Jugoslaviji

„Kako to,“ bo morda kdo vprašal, „da se Vestnik zanima za kanadske Indijance, in kakšno zvezo ima to z našim protikomunističnim bojem?“

Res je, da se na prvi pogled zdi, da to ne spada v Vestnik. Toda, ko bodo naši dragi bralci pazno prečitali ta sestavek, bodo videli, da je mogoče spraviti slovensko ime in slovenske probleme v svetovno javnost tudi s pomočjo dogodka, ki se je pripetil kanadskim Indijancem v Jugoslaviji.

V lanskem poletju je bila neka plesna skupina Indijancev na turneji v Jugoslaviji. Po poročilih v kanadskih časopisih so v Titovini z njimi silno slabo ravnali. Dvakrat niti prenočišča niso mogli dobiti in so morali spat na prostem. Dajali so jim slabo hrano in včasih jim niti pripravili niso hrane. Turneja je bila zaradi teh in podobnih vzrokov prekinjena in so se plesalci preje vrnili domov kot so imeli v načrtih. Ob prihodu inrov so močno kritizirali ravnanje, ki so ga bili deležni. Eden izmed plesalcev je nekemu časnikarju izjavil, da so z njimi ravnali kot s cirkušskimi medvedi.

Ta dogodek je napotil našega soborca Otmarja Mauserja, da je napisal kanadskemu zunanjemu ministru naslednje pismo:

Dragi gospod:

Z veliko nejevoljo smo čitali časopisna poročila, kako slabo se je ravnalo s plesno skupino iz Siux Valley rezervacije v Manitobi za časa njihove turneje po Jugoslaviji.

Kot Slovenci in nekdanji državljani omenjene dežele in poznavalci tradicionalne gostoljubnosti naših ljudi, obdolžujemo uradnike sedanjega režima za brezбриžno malomarnost, ker niso poskrbeli za udobnost obiskovalcev.

Znana resnica je, da jugoslovanski komunistični režim izkazuje dobrodošlico in gostoljubje le onim, ki v deželo prineso polne žepke dolarjev; za kulturne in duhovne vrednote svobodnega sveta pa nima zanimanja.

Zato Vas prosimo kot predstavnika naše vlade v zunanjih zadevah, da v našem imenu vložite oster protest pri jugoslovanskem predstavništvu v Ottawi za žalitve, ponižanje in neprilike, katerih so bili deležni naši indijanski sodržavljanji v času svojega obiska v Jugoslaviji.

V upanju da boste podvzeli vse potrebne korake in ta primer dali v vednost jugoslovanskim predstavnikom, ostajam Vaš vdani

Otmar Mauser l. r.

Na to pismo je dobil Mauser naslednji odgovor:

Dragi g. Mauser:

Naprosen sem bil od ministra za zunanje zadeve, da potrdim prejem

Vašega pisma od 26. avgusta 1971 v zvezi z doživetji skupine indijanskih plesalcev iz Kanade v Jugoslaviji to poletje.

Zanimalo Vas bo, da je bil ta primer temeljito predebatiran z jugoslovanskimi oblastmi in našo ambasado v Beogradu. Čeravno se je turneja predčasno in nepričakovano končala v razočaranje vseh prizadetih, se mora priznati, da je bilo za to mnogo razlogov.

Zastopnik ministra za zunanje zadeve

Podobno pismo kot zunanjemu ministru, je poslal Mauser tudi ministru za indijanske zadeve, ki se mu je zanj toplo zahvalil.

G. Mauser je tudi pisal prizadetim Indijancem ter jim je predlagal in jih prosil, da bi kaka indijanska plesna skupina nastopila na Slovenskem dnevu v Torontu.

Soborcu Mauserju moramo toplo čestitati. Po njegovi zaslugi prihaja slovensko ime do najvišjih kanadskih funkcionarjev in se širi krog naših prijateljev.

Profesor Lapuh poklican na zagovor

V prvi številki letošnjega Meddobja je objavljena črtica „Velikonočno jutro“, ki jo je napisal Vinko Beličič. V njej so navedene besede, ki jih je spregovoril profesor Lapuh v zadnjem razredu neke manjšinske šole (v Trstu), ko je bila na vrsti medvojna književnost in je moral govoriti o zunanjih dogodkih, ki so jo določali. Zaradi teh besed ga je ravnatelj šole poklical na zagovor. Besede, zaradi katerih je bil klican prof. Lapuh na zagovor, pa so tele:

„...In zdaj čujte epilog! Vojska tistih dvanajstih tisočev je bila čez poldrug mesec vrnjena kot vojska izdajalcev, zakaj takšno usodo so ji določili v Jalti veliki trije... od katerih nobeden ne živi več. Vojska, po umiku koncentrirana v Vetrinju pri Celovcu, je bila vrnjena transport za transportom — in je zginila, kakor sneg v gorkoti skopni in izgine v zemljo. Zginila je brez vsakega procesa, brez slehernega sporočila zmagovalcev nekje v samotah in gozdovih — v deželi, ki ji je pesnik napovedal, da bo pristan Evrope. Pokončana je bila v pretresljivih okoliščinah in herojstvo ni imelo pri tistem nič opraviti. Jaz mislim, da si je zatisnilo oči in od sramu obrnilo proč. Tisti junij je bil najstrašnejši mejnik v zgodovini našega malega naroda, po dnevih zmagoslavlja noč groze in sramote, ki je, žal, nobeno molčanje krivih ne bo izbrisalo. Mogoče bi jo nekoliko opravičilo v štirih letih nakopičeno trpljenje zmagovalcev. Mogoče bi krivci del

krivde lahko prevalili na brezčutni, računarski otoški Albion, ki je vojsko vrnil brez slehernega jamstva. Toda pobitih vojščakov nihče več ne obudi. Oni, obmolkli, strta srčika našega naroda, me obvezujejo, da vpijem — naj bo prilično ali neprilično. Priznam, da sem veliko tvegala, ko sem pred vami, nedolžnimi, vzdignil to pokrovko molka, na kateri že četrto stoletje nepremično sedi nova oblast — oblast, ki naj bi bila prinesla, "na zlati vagi pravico", kot jo je pozdravil drugi pesnik. Že četrto stoletje gospodari in gospoduje... in ne vprašuje ljudstva, kaj misli o nji, čeprav se nenehno skljuje nanj. Ljubosumno si varuje prestol. Imeti vso oblast pa pomeni imeti hkrati vso odgovornost... tudi za mladino, kateri nudiš vse zemeljske naslade, samo da bi jo odvrnil od pomembnejših, višjih, usodnejših stvari. Težke so te moje besede, in iz žalosti jih govorim. A pravico imate — in tudi dolžnost, poznati minulo. Kako boste drugače razumeli naš čas? Kako boste sicer doumeli v molku prisiljeno človeško bolečino?"

O. M.

V svetišču

Spokojno pošumevajo borovci,
tu in tam cvrkatne droben ptič
v okras sanjave melodije.

Majhna gozdna jasa
in zemlja se poseda.
Pod plastjo debelo
kosti so križem kražem naložene,
kosti mučencev naših.

Poklekнем.
Duh jih gleda:
tam pred Jagnjetom,
s polmovimi vejami v rokah,
hvalnice pojo.

In Jagnjeta oči
prepolne so miline.
Ljubi jih izvoljence.

Potem se oblikujejo besede.
V prošnjo:

Glejte, sveti!
Vaši bratje še trpijo.
Srp, kladivo,
ki vam odprl je žile,
še vedno strahovalno
seka, bije
naše narodno telo.

Prositate Jagnjeta,
naj skoraj že zasiže
svobode zarja
in oblije
ves slovenski svet!

Slovenščina in narodna zavest

Pri Zvezi mater in žena je imel g. Zorko Simčič v Buenos Airesu (Argentina) predavanje: "O značilnostih slovenščine v primerjavi z raznimi drugimi jeziki, o vprašanju dvojezičnosti ter o jeziku kot vrednoti pri gojitvi narodne zavesti."

Predavanje je bilo toliko bolj zanimivo, v kolikor je predavatelj o teh vprašanih namerno govoril kot bi bil tuj opazovalec, torej emotivno neprižadet in je šele na koncu podal tudi „slovenski vidik“. Zahtevnost našega jezika, zanimivosti v sintaksi, točnost izraza, ko mnoge značilnosti (število, obrazila) branijo pred dvoumnostmi, bogastvo izraznih možnosti pri glagolu, pa razne kuriozitet, ki se odkrijejo človeku, ki svoj jezik goji pa tudi ljubi, so bile prikazane. V drugem delu je pisatelj govoril o vrednosti aktivnega obvladanja dveh jezikov, kar šele omogoča sprostitev miselnih silnic.

Šele na koncu je predavatelj dodal, da pa mi seveda materinega jezika ne ljubimo zaradi njegovih tehničnih kvalitet, ampak da je z zdravim odnosom do jezika kakor z odnosom do narodnosti: to je kakor z odnosom do staršev. Starše ljubimo, ker so pač naši starši in ne zaradi njih lepote ali bogastva. Kogar bi zgolj racionalni razlogi vezali na materinski jezik, bo tudi kmalu našel razloge, da ga bo izdal. Predavatelj se je nato ustavil ob vprašanju, zakaj imajo nekatere družine težave s slovenščino pri otrocih. Problem se prične predvsem v miselnosti staršev samih, in pa starejših, ki morejo vplivati na otrokovo miselnost. Večja ljubezen do slovenstva in krepkejši slovenski ponos praktično sama rešujeta bistvene dele problema.

Tudi na tem področju, kakor na drugih, moramo dozorevati, priti do večje samostojnosti, ki je modni okovi ne bodo mogli omajati.

„Duša nekega naroda ne samo umolkne, ampak z jezikom tudi umre,“ je predavatelj citiral nekega nemškega misleca, ki je to zapisal v obrambo koroških Slovencev. Dodal je tudi citat nekega Kelta: „Poslednja žaloiogra zlomljenega naroda ni ne izguba oblasti in neodvisnosti, niti domovine. Zadnje, najtemnejše dejanje je, če sveti jezik, ki je mnogim generacijam služil kot skrinja, v kateri so shranjeni duhovnj zakladi, začne izumirati.“ Ne more biti dvoma: jezik ni edina osnova narodnosti, toda umiranje jezika je zlasti v našem primeru tudi umiranje naroda.“

A. B. (Trst)

Baski v boju za svojo svobodo

Centralistično urejena država Španija slej ko prej noče ničesar slišati o avtonomiji baskovske dežele, ki ima svojo slavno preteklost, svoj lastni jezik in svojo kulturo. Tudi naprej bo zato obstajala napetost med Madridom in tem pogumnim ljudstvom, ki si hoče dokončno priboriti svojo svobodo.

Kdo so Baski?

Še danes ni uspelo znanstvenikom ugotoviti, kdo so Baski. Eni trdijo, da so prvotni prebivalci iberškega polotoka, ki so si ga kasneje podvrgli Rimljani in ga polatinili razen gorskih pokrajin ob biskajskem zalivu, kjer so se Baski ohranili do danes; drugi vidijo v Baskih ostanek prebivalcev poplajene celine Atlantide, tretji spet potomce prastarega indoevropskega ljudstva, ki ima sličnega dvojnika tam daleč za Kavkazom.

Ponosen narod so ti Baski, svobodoljuben in neuklonljiv. Vsem, ki so jih skušali podjarmiti, so se znali upirati: Rimljanom, vzhodnim Gotom in Mavrom. Končno so se pomirili s kastiljskimi kralji, ki so imeli svojo prestolnico v Burgosu. V mestecu Guerniki, v baskovski pokrajini Viscayi sta Ferdinand Aragonski in Izabela Kastiljska prisegla, da bosta spoštovala baskovske svoboščine, ki jim pravijo "Fueros". To Guerniko so nemški letalci, ki so podpirali generala Franca v državljanski vojni zoper internacionalne brigade, 26. aprila 1937 izravnali z zemljo, pri čemer je bilo nad dva tisoč mrtvih. Ni bilo to bombardiranje nekaj slučajnega: španski nacionalisti so z bombardiranjem baskovskega svetega mesta hoteli udariti baskovski ponos, saj so se tri baskovske pokrajine (razen Navarre) opredelile za republikance in zoper Franca, to pa zato, ker so republikanci Baskom priznali avtonomijo, Franco pa jim jo je odrekel. Ni bilo zato naključje, da so člani baskovskega nacionalističnega gibanja ETA (Euzkadi ta

Askatasuna — Baskija in svoboda) ugrabili ravno nemškega konzula Beihla. „Nismo pozabili Guernike,“ so tedaj izjavili. Kasneje so ga izpustili.

Svoje prastare zakone so Baski obdržali do 19. stoletja, ko so jim jih leta 1839 španski kralji odvzeli. Od tedaj Baski neprestano terjajo svoje pravice. Po zidovih baskovskih hiš se pojavlja skrivnostna formula $4+3=1$. Po pomeni, naj bi se štiri baskovske pokrajine v Španiji (Navara, Guipúzcoa, Avala in Vizcaya) združile s tremi baskovskimi pokrajinami v francoskem departmaju Basses-Pyrénées onstran Pirenejev Soule, Labourd in Basse-Navarre v eno samostojno državo, Euzkadi imenovano, v kateri bi govorili baskovski jezik, euskera in oživili duh starih zakonov, "fueros".

Štiri baskovske pokrajine predstavljajo najbogatejši del sicer siromašne Španije, tri pokrajine v Franciji pa najrevnejši del bogate sosede severno od Pirenejev. V Franciji živi na 2.869 kv. kilometrih 220.000 Baskov (Vasco francés), južno od Pirenejev v Španiji pa na 17.628 kilometrih kak milijon (Vasco español). Površinsko bi torej baskovska dežela odgovarjala današnji Sloveniji.

Nasilje zoper nasilje

Ko je leta 1939 Franco zmagal v državljanski vojni, je takoj ukinitel baskovsko republiko Euzkadi, deželo pa razdelil v štiri pokrajine. Baskovska vlada pod predsedstvom José Antonia Aguirreja se je umaknila v Pariz. Aguirre, sedaj že mrtev, je bil do sedaj prvi in edini predsednik baskovske avtonomne republike.

Do gibanja za nacionalno osvoboditev je prišlo med Baski leta 1959, ko so se mladi ločili od stranke Euskó Gaztedi in ustanovili revolucionarno stranko ETA. Od tedaj v baskovski deželi ni več miru; sledijo si atentati, ropi bank, rušenje frankističnih spomenikov. Leta 1968 je prišlo do umora policijskega šefa Manzanasa v mestu Irun, zaradi česar je nastal nedavni proces v Burgosu. V zadnjem času je nastal v gibanju ETA razkol. „Nacionalisti“ se zavzemajo predvsem za baskovsko neodvisnost. Ti so tudi ugrabili zahodno-nemškega konzula; „marksisti“ se pa navdušujejo za skuden boj vseh španskih revolucionarnih sil za neko socialistično Španijo, ki naj bi potem dala tudi avtonomijo baskovski zemlji.

Španska centralistična vlada se bori zoper upravičene baskovske zahteve približno tako kot nekdanj fašistični Rim zoper Slovence: s posebnimi sodišči v obrambo države.

Španija mora spremeniti svoj obraz, če hoče najti samo sebe. General Franco je ob svojem času brez dvoma Španijo obvaroval brezboštva in rdeče diktature; toda to mu ne daje pravice, da 32 let po svoji zmagi še vedno vztraja na svojem osebnem režimu, zavitem v neko katolištvo španskega tipa in se proglašaja za varuha reda.

Pomagajmo Slovincem na Koroškem in Primorskem

Narodne manjšine naj bi imele največjo oporo v svoji matični domovini — Sloveniji. Žal, temu ni tako. Današnji komunistični režim v slovenski republiki posveča glavno skrb širjenju svoje ideologije med narodnimi manjšinami, in mu je hranitev slovenstva bolj postranska zadeva. To čutijo tako Slovenci na Primorskem, posebno pa imajo bridke izkušnje v tem pogledu Slovenci na Koroškem.

Svetel žarek iz domovine so glasovi posameznikov, med katerimi se odlikuje dr. Jurij Zalokar, primarij psihiatrične bolnice v Begunjah. Ta je že januarja leta 1971 poslal odprto pismo celovškemu škofu dr. Koestnerju, v katerem je pokazal na krivice, ki jih trpe Slovenci na Koroškem in da tudi koroška cerkev nosi soodgovornost za te krivice. Zato je pozval v pismu dr. Koestnerja: „Popravite krivice!“ Z nezlomljivo vero v neuničljivost slovenstva pa je zapisal: „Tudi na Koroškem bodo ostali Slovenci vsemu nakljub. Naš življenjski je ranjen, ni pa na mrtvaški postelji.“

Dr. Zalokar je imel 16. decembra 1971 v Celovcu predavanje o raznarodovanju Slovencev na Koroškem. Predavanje dr. Zalokarja je imelo poseben pomen v zvezi s sramotnim postopkom proti študentu Marijanu Šturmu, ki se je moral zagovarjati pred sodiščem, ker je nemškemu imenu Herma-gor dodal na krajevni tabli še slovensko ime Šmohor. Glavne misli dr. Zalokarjevega predavanja so bile:

Raznarodovanje je lahko spontano, kot se to dogaja v večjih mestih, ali pa bolj ali manj hoteno. Pri tem pridejo v poštev gospodarske, družbene in zemljepisne okoliščine, pa tudi dušeslovne. Raznarodovanje je vedno združeno z duševnimi mukami posameznikov ter je vedno dejanje nekulturnosti, čeprav se vrši v prid skoraj stotilijonskega „kulturnega“ naroda.

Nekateri izmed raznarodovancev so tipični psihopati, t. j. ljudje brez lastne osebnosti. Ker potrebujejo neko trdno zunanjo oporo, se vedno povežejo s tistimi, ki imajo oblast ali jo izvršujejo. V vrstah raznarodovancev najdemo vedno tudi računarje, ki podpirajo raznarodovanje iz gospodarskih oz. političnih nagibov. Posebno nevarna za raznarodovanje je tako imenovana „tiha večina“, ki živi pravo živalsko življenje, je brez zanimanja in popolnoma brezbržna. Ta „tiha večina“ prevladuje tako pri zatiranem kot tudi pri zatirajočem narodu.

Mnogo pa je tudi pripadnikov same manjšine, ki zatajijo svoj jezik in narodnost ter stopijo v skupino raznarodovalcev. V turških časih so te vrste izdajalcev naši ljudje naredili ime „janičar“, v zadnjih desetletjih avstro-ogrske monarhije pa „nemčurji“ oz. „madžaroni“. Ti izdajalci so slabotne osebnosti, negotova in preplašena bitja ki se skušajo rešiti svojega manjvrednostnega občutka s prestopom k močnejšemu Med njimi pa je tudi

mного takih ki iz koristolovskih razlogov prevzamejo jezik in mišljenje večinskega naroda

Ti sopotniki večine storijo svojemu narodu, iz katerega so izšli, največ škode, saj so zatiralcem v opravičilo za njihovo nečloveško ravnanje, češ da manjšinsko ljudstvo samo noče določenih pravic (npr. slovenskega pouka v šolah, dvojezičnih napisov itd.).

Raznarodovalcem pa dostikrat nehote pomagajo sami člani manjšine. Namesto da bi dali ob vsaki priložnosti vedeti večinskemu narodu, da živijo in se hočejo kot narod razvijati, se pa zapirajo vase kot polž v svojo hišico in predajajo neki bolestni osamljenosti. Tako razpoloženje vpliva tudi na manjšo rodno moč manjšine, kar se je svoj čas pokazalo na Sev. Irskem, ali pa se kaže med Slovenci na Koroškem, Goriškem in Tržaškem.

V isti sapi z raznarodovanjem pa se v vrstah manjšine pojavi koristolovstvo in klečeplazenje. Zlasti gospodarko močnejši sloji zatiranega naroda postanejo strahopetci in očitni sebičnejši. To opažamo tudi v svoji sredi, saj pretežni del naših Slovencev nima poguma, da bi na svojih trgovinah, uradih in gostilnah izobesil tudi slovenske napise. Tako postane dvoličnost tipična poteza mnogih članov manjšine, druge spet pa prevzame zagrenjenost, češ da se ne da ničesar storiti.

Za zboljšanje tega nezdravega stanja zahteva dr. Zalokar od manjšinskega naroda več odločnosti in manj kompromisov. Nujno je treba tudi skrbeti za večje uveljavljanje slovenskega jezika v javnem življenju, v pogovoru na cesti, v uradih in trgovinah, kajti jezik, ki ima domovinsko pravico le med štirimi zidovi zasebnega življenja, ni več kaj prida uporaben. V kategorijo prednostnih nujnosti spadajo predvsem dvojezični napisi, za katerimi se skriva globoka simbolika. Kajti kdor vzame narodu napise v njegovem lastnem jeziku, mu vzame pol samozavesti.

— — —

V luči teh spoznanj dobi tudi proces proti Marijanu šturmu čisto nove razsežnosti. Avstrijske oblasti so hotele v šturmu udariti ves slovenski narod na Koroškem, ki se pričinja osveščati in hoče z dvojezičnimi napisi vsemu svetu izpričati, da je Koroška dežela dveh narodov, kjer hoče slovenski živeti naprej in razvijati svoj lastni obraz. Je to mar zločin, ki zahteva sodni pregon?

S. S.

Mi pa smo celo več kot le navadna politična emigracija. Ni bila samo drugačna politika, za kar so se vaši očetje borili, in kdor misli, da smo samo zaradi zgrešenosti političnih kombinacij tam, kjer smo, bo težko iskal pota iz zmed sedanosti.

Zorko Simčič

V spomin

DVA VELIKA MOŽA

Prepričani smo, da je prav, da se danes poklonimo spominu dveh starejših in uglednih mož, ki sicer nista bila člana naše organizacije, sta pa bila prav gotovo zelo zaslužna v našem protikomunističnem boju in pozneje v skrbj za slovenske begunce. To sta p. Odiło Hanjšek in g. Ivan Avsenek.

P. ODIŁO HANJŠEK bo ostal v lepem in hvaležnem spominu vsem borcem in beguncem, ki so se v letu 1945 zatekli na Koroško. Izvršil je tedaj na Koroškem ogromno intervencij pri Angležih v korist slovenske begunske družine, bil večkrat pri angleških vojaških oblasteh tolmač članom Narodnega odbora in sploh slovenskim beguncem, opravljal je najrazličnejša pota, ki jih je zmogel samo on kot duhovnik-frančiškan in večje angleškega jezika. Ko se je leta 1948 — že drugič — podal v Združene države, se je ves posvetil delu za slovenske begunce v evropskih taboriščih. Koliko paketov je poslal potrebnim rojakom, ve samo ljubi Bog. Ogromne so tudi njegove zasluge za obnovo Mohorjeve tiskarne v Celovcu, ki je stebber slovenstva v zdomstvu. — P. Odiło je umrl lani 30. oktobra v samostanu pri sv. Trojici v Slovenskih goricah. Naj mu dobri Bog bogato poplača ogromno delo, ki ga je opravil za nas vse.

G. IVAN AVSENEK, ki je umrl letos, 29. februarja v Clevelandu v 83. letu starosti, je spadal med tiste Slovence, ki so svoje moči in velike sposobnosti uporabili v korist slovenskega naroda. Od mladih nog pa do zadnjega diha je bil pokojnik ves zavzet za slovenska gospodarska, socialna, kulturna in politična vprašanja, in do zadnjega diha je bil tudi odličan protikomunist. Doma je moralno in materialno podpiral protikomunistični boj. Svoje bivanju v Rimu pred koncem druge svetovne vojne je porabil za to, da je — kolikor je bilo to tedaj mogoče — pošiljal poročila o stanju v Sloveniji slovenskim politikom pri zaveznikih in vatikanskim krogom. Ko se je iz Rima preselil v Združene države, pa se je zlasti uveljavil kot časnikar. Leto za letom so izhajali njegovi odlični uvodniki in članki v Ameriški Domovini, v Svobodni Sloveniji, v Zborniku Svobodne Slovenije ter tudi v angleških, hrvatskih in srbskih časopisih. Ti članki so v jasni luči risali gospodarske in politične razmere doma in sploh za železno zaveso. Pokojnik je z veseljem spremljal delovanje slovenskih protikomunističnih borcev, rad prebiral Vestnik in se tudi rad udeleževal borčevskih prireditev. Bog naj mu nakloni večni mir in pokoj!

† Rudolf Vidmar

Dne 10. aprila 1972 je na svojem domu v Berazateguiju umrl soborec, domobranski poročnik Rudolf Vidmar, tajnik Tabora v Argentini. Pogrebna sta se v imenu borcev okoli Vestnika udeležila zvezni predsednik Karel Mauser in starešina DSPB v Argentini Valentin Urbančič. Pogreb je vodil msgr. Anton Orehar.

Ob odprtem grobu sta se od rajnega poslovila predsednik Zedinjene Slovenije g. Božo Stariha in starešina Tabora v Argentini g. Ivan Korošec. G. Stariha je svojem poslovilnem govoru dejal tole:

Dragi Rudi! Težka je beseda slovesa, a veliko bolj boleča ča je slovo od prijatelja.

Ko se danes poslavljam od Tebe v imenu naše centralne organizacije in vse slovenske skupnosti v Argentini, katere zvest in zaslužen član si bil vedno, se moji spomini vračajo v naša lepa študentovska leta na novomeški gimnaziji. Spomini na prvo domobrasko oficirsko šolo in domobraska leta, zlasti v Meničaninovem bataljonu. Tudi v taboriščih sva bila skupaj in v zdomstvu se je najina prijateljska vez še bolj utrdila. S svojim tihim in vztrajnim delom si se boril za slovenstvo na tujem.

Ko sva Te s prijateljem obiskala na Tvoji smrtni postelji, ko si pravzaprav že stal na pragu večnosti, si zbral vse svoje zadnje moči in s klicem, ki je bila Tvoja oporoka rekel: „Vedno sem delal za edinost. In moja želja je, da bi bili edini.“ Ta Tvoja misel je bila tudi Tvoja skrita bolečina, ki Te je spremljala vsa Tvoja zadnja leta.

Naj Ti Bog bo obilen plačnik za vse Tvoje idealno in požrtvovalno delo. Obenem pa se vsi mi skupaj s Teboj obračamo k Najvišjemu, naj da moč tolažbe Tvoji ženi in otrokom: posebno njej, ki Ti je bila zvesta družica do groba, da bo kot svetopisemska — močna žena — zmogla to žrtev vdano prenašati.

Dragi prijatelj, počivaj v miru!

NOVE KNJIGE

Franc Sodja: Lepo je biti mlad

Baragovo misijonišče v Argentini je lansko leto izdalo vsebinsko in po opremi izredno lepo knjigo z naslovom „Lepo je biti mlad“. Napisal jo je vodja Baragovega misijonišča lazarist Franc Sodja. Knjiga je opremljena s slikami iz slovenskih planin. Knjiga je razdeljena na osem poglavij. Vsako poglavje je zaokrožena celota, sestavljena iz kratkih misli, utrinkov, ki jih pisatelj obdela na eni strani. Kolikor strani, toliko različnih misli o vseh vprašanih, ki morejo zanimati mladega (pa tudi starejšega) človeka. Brez nepotrebne dolgoveznosti, brez vsiljivega moraliziranja. Pisano za mlado dušo, ki živi sredi življenja, kjer je mnogo lepote pa tudi mnogo grdobje. Pisatelj skuša vlti pogum v mlada srca, da bodo mogli prema-

gati razne težave, ki jih srečujejo na svoji življenjski poti. Veliko vrednost dajejo knjigi številni izreki velikih mož vseh časov. Kar težko je razumeti, kdaj je utegnil pisatelj zbrati toliko zlatih zrn. Posebej je treba omeniti tudi lep jezik. Kako krasna je naša slovenščina, kadar jo oblikuje pravi umetnik. Težko bi našli v kateremkoli svetovnem jeziku lepšo knjigo kot je to delo.

Branko Pistivšek: Vestnik in zapiski

Uredništvo Vestnika je dobilo od g. Branka Pistivška iz Munchena dve razmnoženini, od katerih je zlasti obširna ona, ki govori o Albaniji in njeni zgodovinski preteklosti (Zapiski, II. zvezek). Manj obsežna pa opisuje baltijske ustave (Vestnik, I. zvezek). Obe deli sta edinstveni v slovenski znanstveni literaturi. V njih je prvič v slovenskem jeziku obdelana zgodovina albanskega naroda in tudi prvič so obdelane ustave baltijskih držav, ki so imele pred sovjetsko zasedbo izredno popolen demokratičen sistem.

Zakaj se je g. Pistivšek lotil prav Albanije in baltijskih držav, pojasnjuje v uvodu drugega zvezka Zapiskov, kjer pravi: „Ker bo letos (to je bilo leta 1970) ves kulturni svet slavil 500-letnico smrti albanskega kralja in narodnega junaka Jurija Kastriota-Skenderbega ter 50-letnico razglasitve estonske, latvijske in litovske državne neodvisnosti, je prav, da se tudi mi Slovenci vključimo v te proslave. Za nas Slovence so te spominske proslave tudi lepa priložnost, da se spoznamo z drugimi majhnimi narodi Evrope, ki niso — če izvezamemo Litovce — nič večji od našega slovenskega naroda. Iz njihove narodne zgodovine se bomo lahko veliko naučili. predvsem dejstva, kako je treba najvažnejši cilj t. j. zahtevo po lastni suvereni državi, postaviti najbolj v ospredje, ter temu cilju podrediti vse drugo.

Tistim, ki bi hoteli prebrati omenjeni razpravi, sta na voljo v uredništvu Vestnika.

NAŠI JUBILANTI

Število jubilarov je iz leta v leto večje. Vedno več je med nami petdesetletnikov in tudi že šestdeset in več letnikov. Tisti, ki so se kot mladi fantje borili proti komunističnim tolpom v domovini, so danes zreli možje z cdraslimi in že tudi poročenimi sinovi in hčerkami.

Vsakdo izmed teh naših dragih borcev-jubilarov bi zaslužil, da mu v našem glasilu napišemo kaj več, pa nam skromni prostor, ki nam je na razpolago, tega ne dopušča (nekateri pa so nas tudi prosili, da naj njihovega jubileja ne obešemo na veliki zvon). Zato se omejujemo samo na

kratko in skromno pa vendar kar najbolj iskreno in prisrčno čestitko vsem dragim soborcem jubilarantom.

Svojo šestdesetletnico so praznovali:

G. Edi Škulj, rojen 10. januarja 1912

G. Emil Cof, rojen 18. januarja 1912

G. Valentin Grohar, rojen 14. februarja 1912

G. Franc Šenk, rojen 1. januarja 1912

G. Adolf Godnjavec, rojen 22. maja 1912

Svojo petdesetletnico pa so praznovali:

G. Tone Urbančič, rojen 1. januarja 1922

G. Ljubo Berlot, rojen 1. marca 1922

G. Avgust Jeločnik, rojen 26. marca 1922

G. Jože Čampa, rojen 4. marca 1922

Morda smo koga izpustili, ker nam niso znani rojstni podatki vseh naših soborcev. Tudi tem kakor vsem zgoraj navedenim jubilarantom želimo zdravja in moči, da bodo mogli nadaljevati tisto delo, ki so ga pred približno tremi desetletji kot aktivni protikomunistični borci začeli, ki pa še do danes ni končano.

DRUŠTVENE NOVICE

BUENOS AIRES

Zvezni predsednik Karel Mauser med nami

V letošnjem aprilu je naš zvezni predsednik že drugič obiskal Argentino, tokrat z namenom, da preživi med prijatelji tri tedne svojih počitnic. Te počitnice pa so se spremenile v dolgo vrsto obiskov, prireditev, govorov, predavanj itd. tako, da je dan za dnem od jutra do pozne noči krepko zaposlen. Takšne so torej Mauserjeve „počitnice“ v Argentini.

Razumljivo je, da so člani DSPB v Argentini z veseljem sprejeli novice o Mauserjevem obisku. Že ob njegovim prihodu dne 7. aprila se je zbralo precej odbornikov in članov DSPB ter konzorcija in uredništva Vestnika na letališču na Ezeizi, kjer ga je v imenu protikomunističnih borcev prisrčno pozdravil starešina Valentin Urbančič. Prvi razgovor z njim je bil v bližnjem baru. Dne 10. aprila se je ves odbor DSPB skupaj s člani konzorcija in uredništva Vestnika zbral na prijaznem domu soborca Franca Zorca, kjer se je razvil živahen razgovor o vseh slovenskih narodnih problemih in s tem v zvezi o nalogah naše organizacije. Ta sestanek je bil predčasno končan, ko je prišlo sporočilo, da je umrl soborec Rudolf Vidmar (tajnik tukajšnje organizacije Tabor), ki ga je Mauser obiskal ob svojem prihodu v Argentino. Sklenjeno je bilo, da se pogreba udeležita

zvezni predsednik Mauser in starešina DSPB v Argentini Valentin Urbančič, kar sta oba tudi napravila.

Druga seja odbornikov DSPB in Vestnika skupaj z Mauserjem je bila 14. aprila zvečer v Slomškovem domu. Bila je združena z večerjo. Udeležil se jo je tudi zastopnik protikomunističnih borcev iz Mendoze Rudolf Hirschegger, ki je prinesel pozdrave mendoške protikomunistične čete.

V vseh razgovorih, ki pa se bodo še nadaljevali do Mauserjevega odhoda, smo ugotavljali, da so naši pogledi na narodne in organizacijske probleme enotni, zlasti kar zadeva nadaljevanje našega boja zoper komunizem vse do osvoboditve domovine. Da smo prav tako enotni v stališču, da bivši protikomunistični borci in javni delavci (vključno duhovniki) ne morejo obiskovati domovine, v kateri vlada režim, ki je zverinsko pobil tisoče in tisoče Slovencev — med temi 11.000 neoboroženih bratov-domobrancev in to že po končani vojni. Tudi je bilo sklenjeno, da se bo naša organizacija — kljub raznim napadom — še naprej trudila, da pride do sprave med borci, trudila za skupno sodelovanje pri spominskih prireditvah in do kar najbolj strpnih medsebojnih odnosov, če že zaenkrat ni mogoče doseči združitve vseh protikomunističnih borcev pod streho ene organizacije.

CLEVELAND

Občni zbor DSPB

Dne 20. februarja je imelo Društvo slovenskih protikomunističnih borcev v Clevelandu svoj redni občni zbor, ki je bil zelo dobro obiskan in je potekal v lepi harmoniji. Najstarejši član (po činu in po letih) društva general Ivan Prezelj je po občnem zboru izjavil, da je bil to eden izmed najlepših občnih zborov slovenskih protikomunističnih borcev. Občni zbor je vodil predsednik Vinko Rožman. V začetku so se udeleženci z molitvijo spomnili vseh mrtvih članov in še zlasti pravkar umrlega Franca Kastelca, ki sicer ni bil član društva, pač pa je bil velik njegov prijatelj in je rad prihajal na društvene prireditve. Zato je društvo tudi darovalo sv. mašo za pokoj njegove duše. Rajni je v življenju zaradi svojega odločnega protikomunističnega prepričanja veliko pretrpel in med revolucijo izgubil več svojih sinov-domobrancev. — Nato so odborniki podali svoja poročila, ki so pokazala, da je društvo v pretekli poslovni dobi živahno in uspešno delovalo. Vse društvene prireditve so zelo lepo uspele: spominska sv. maša na Slovenski spominski dan, romanje v Frank (Ohio), Jesenska družabna prireditev ter božičnica.

Občni zbor je pozdravil predsednik Zveze društev slov. protikomunističnih borcev pisatelj Karel Mauser in je v svojem govoru nanizal naslednje lepe in globoke misli:

Prav se mi zdi, da se v imenu Zveze zahvalim dosedanjemu odboru za vse, kar je v preteklem letu naredil, posebno predsedniku Vinkotu Rožma-

nu, ki je nōsil največji delež. V svojem delu po organizacijah sem naletel na malo takih ljudi, ki bi za dobro organizacije tolko napravili kakor ta človek. To bi rad na temle občnem zboru posebej poudaril in se mu tako javno kot predsednik Zveze zahvalil.

Nekaj je, kar nekaterim med nami jemlje voljo — razmere, ki se v slovenski skupnosti kažejo, mislim predvsem na množične obiske v domovino, ki včasih doma že kažejo značaj, ki nam ne more biti všeč. Vsaj pol uradni pozdravi dajejo emigrantskim skupinam pečat, ki ga mi ne moremo odobravati. Lahko razumemo, da so obiski in bodo obiski in dokler imajo osebni značaj, jih lahko razumemo. Če pa gre to dlje, vstajajo v mnogih vprašanja: počemu torej še kakšno delo, počemu pripovedovati in pridigati?

Čas doma je napet; stara pesem, ki smo jo mi poznali, se spet pričenja oglašati. Komunistem kaže, da ne misli popustiti, če mu gre za obstoj, kljub temu, da bi tisoči in tisoči tako želeli. V tem času so množični obiski, milo rečeno, vsaj zelo neposrečeni.

Razvoj kaže, da se bodo razmere doma poslabšale, da smo mi vsi, ki smo se komunizmu upirali in se upiramo, še prav tako moderni kakor takrat. Zavoljo tega je strašno napak, če so nekateri v slovenski skupnosti, ki mislijo, da so te stvari zastarele in brez pomena. Je to znamenje nenavelčnosti in še bolj znamenje lagodnosti. To dvoje je že veliko ubilo v skupnosti, veliko idealizma je umrlo, ostalo pa mnogo kričanja, ki malo pomeni. Za grajenje čisto nič.

Zapomnite si eno: če si mnogi žele, da bi nas ne bilo, je znamenje, da smo vest. Že zavoljo tega je prav, da živimo. Tu smo, isto mislimo, isto želimo — hranimo dediščino tudi za tiste, ki bi jo radi zavrgli. To je velika naloga, ki je ne moremo in ne smemo opustiti.

Rad bi vam na srce položil: ne glejte, kako mislijo nekateri, ne kako se nekateri mučijo, da bi preteklost pozabili. Zgodovine ni mogoče zbrisati, tisti, ki nas imajo za zastarele, gredo le meže mimo nje, v srcu pa natančno vedo, da imamo prav. To je njih muka in zavoljo tega marsikdaj tudi trde besede.

Človek mora biti vedno toliko načelen, da je pripravljen hoditi tudi sam po poti, za katero ve, da je prava. Le taki ljudje so zmožni zdrževati duha in upanje.

Eno bi želel, če je le mogoče. Da bi odšel s tega občnega zbora z dobro zavestjo: trdni smo, eno mislimo, skupaj spadamo.

In še to: skupaj smo delali in skupaj bomo delali. Daj Bog tako!

Sledile so volitve društvenega odbora in je bil v celoti izvoljen sedanji odbor, ki ga sestavljajo: predsednik Vinko Rožman, podpredsednik Lojze Hribar, tajnik Anton Meglič, blagajnik France Tominc. V nadzornem odboru so: Nace Hren in Franc Šega. Referent za Vestnik je Lojze Bajc, edborniki pa so: Anton Oblak, Viktor Tominc. Na novo je bil v odbor izvoljen edinole Mirko Glavan (znani radiotelegrafist).

MNENJE O VESTNIKU

Z "Vestnikom" smo zelo zadovoljni, saj je brez dvoma na veliki višini. Čast in zahvala vsem, ki pomagajo pri tem plemenitem delu. Bog daj, da bi vztrajali skozi vse zmešnjave sedanjega časa ter tako doprinesli svoj najboljši del h končnemu cilju — svobodne domovine.

Lojze Bajc (Cleveland)

ISKANJE KRIVCEV

Pri branju nekega zdomskega lista, ki išče krivce za vetrinjsko tragedijo, mi je prišla na misel naslednja zgodba: V trgovini so zasačili tatu. Pa se jim je izmuznil na cesto, se hitro pomešal med ljudi in začel vpiti: „Primate tatu.“ S tem je zmešal zasledovalce in odvrnil sum od sebe.

Temu tatu so podobni ti iskalci krivcev vetrinjske tragedije. Ker so sokrivci te tragedije, bi radi odvrnili sum od sebe s tem, da močno vpijejo in valijo krivdo na druge, ki niso prav nič krivi in ki so skušali v zadnjem trenutku rešiti, kar bi se še dalo rešiti.

P. P. (Avstralija)

VSAK PO SVOJE!

Dragi urednik! Nekateri ljudje silno radi drugim solijo pamet. Tako je neki slovenski časopis, ki izhaja na severni polobli — ob opisovanju dogodkov na Hrvatskem in zlasti ob opisovanju demonstracij hrvatskega dijaštva — zapisal: „Hrvati uporabijo vsako priliko, da izpovedo svoje odločne zahteve. Kaj pa Slovenci?“

Žal, da pisec omenjenega članka ne pove, na katere Slovence misli, ali na zdomske Slovence ali na one v domovini. Ali niso zdomski Slovenci že mnogokrat povedali, kaj zahtevajo in kaj hočejo, ali ne uporabijo vsake pametne priložnosti, da svet seznanijo s svojimi zahtevami? — Če pa misli pisec na Slovence v domovini, potem pa je potrebno reči, da pustimo rojake doma, da delajo po svojem prevdarku. Samo oni (in ne mi) dobro poznajo domače razmere in tudi gotovo dobro vedo, kaj je v danih razmerah pametno, primerno in uspešno, da se ukrene. Zakaj bi morali pčičje posnemati druge?

Jože Kastelic

Slovenski državni misli dela zelo slabo uslugo tisti, ki neprestano napada in blati rojake, ki se trudijo za iste cilje, toda na drug način.

Nova, odlična protikomunistična knjiga:

Miha Marijan Vir:

PRAVI OBRAZ OSVOBODILNE FRONTE

I. zvezek, 72 strani, žepni format. Izšlo v Buenos Airesu. Izšla bosta v kratkem še dva zvezka.

Prvi zvezek vsebuje odličen in izčrpen uvod, nato prerez komunističnega razdiralnega dela v prvi Jugoslaviji (od leta 1918 do 1941). Knjigo lahko naročite na naslov: Rev. dr. Filip Žakelj, Rivadavia 234, Adrogué, Peña, Buenos Aires, Argentina.

Darovi za tiskovni sklad Vestnika:	Kolarič Rudolf	2,50	
(v dolarjih)	Pograjc Ivanka	1,50	
Tušar Anica	3.—	(v pesih)	
Kruli Franc	5.—	Janežič Franc	1.000.—
Vombergar Mirko	1,50	Dr. R. H.	1.000.—
Petrič John	3.—	F. K.	800.—

Vsebina: Organización, clave del éxito (Manrara) — Bajonet na cev! (Broniewski) — Zaslužena kazen (dr. Ludovik Puš) — Slovenska cerkev v Buenos Airesu - verski spomenik našim žrtvam — Bolj kot kri veže duh (Karel Mauser) — Slovensko zavetišče je zadeva vseh slovencev — Dvignite, orli! (Pavle Rant) — Mir in pravičnost (-jk) — Nova doba z novim grbom (Branko Bojanšek) — Turjaški grad (Karel Škulj) — Ob dravskem mostu maja 1945 (dr. Ludovik Puš) — Sramotno postopanje s kanadskimi Indijanci v Jugoslaviji — Profesor Lapuh poklan na zagovor Vinko Beličič) — V svetišču (O. M.) — Slovenščina in narodna zavest — Baški v boju za svoje pravice (A. B. - Trst) — Pomagajmo Slovincem na Koroškem in Primorskem — V spomin: p. Odilo Hanjšek, Ivan Avsenek, Rudolf Vidmar — Nove knjige — Naši jubilarci — Društvene novice — Pisma uredništvu.

Correo
Argentino
Suc. 7

TARIFA REDUCIDA
Concesión No. 6830

Propiedad Intelectual
No. 1.036.986 - 16/2/1970
Ramón Falcón 4158, Bs. As.